

JANUSZ TURSKI, MAŁGORZATA RAMATOWSKA
*Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich
w Brwinowie*

INFORMACJA O PROJEKCIE PHARE PL 01.04.02 „KRAJOWY SYSTEM DORADZTWA ROLNICZEGO”

Podczas szczytu Rady Europejskiej w grudniu 1997 roku podjęto decyzję o przyjęciu wobec państw kandydujących wzmocnionej strategii przedczłonkowskiej ujmującej w jednolite ramy różnorodne formy pomocy przedakcesyjnej. Szczegółowe zasady tej strategii zostały określone w dokumencie zwanym „Partnerstwo dla Członkostwa”. W odpowiedzi na przedstawiony przez KE dokument powstał Narodowy Program Przygotowania do Członkostwa. Jednym z priorytetów określonych w tych dokumentach jest rolnictwo, a w szczególności dostosowanie polskiego prawodawstwa do wymogów Unii Europejskiej, tak aby spójna polityka strukturalna i rozwoju obszarów wiejskich była zdolna sprostać problemom polskiej struktury agromnej, wdrożenie i egzekwowanie wymogów fitosanitarnych i weterynaryjnych oraz modernizacja struktur w celu dostosowania ich do standardów UE. Za ważne uznano też wzmocnienie struktur administracyjnych, które byłyby w stanie zapewnić właściwe wdrażanie oraz egzekwowanie instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej. Program PHARE jest podstawowym instrumentem wzmocnionej strategii przedczłonkowskiej. Krajowe Centrum Doradztwa w ścisłej współpracy z Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi podjęło inicjatywę przygotowania wniosku projektowego (standardowej fiszy projektu) do programu Phare 2001, której celem byłoby usprawnienie i dostosowanie do integracji z Unią Europejską systemu doradztwa rolniczego w Polsce. Fiszka projektu została zaakceptowana przez Urząd Komitetu Integracji Europejskiej oraz Komisję Europejską co umożliwiło podjęcie dalszych prac nad realizacją projektu.

Cel projektu

Celem strategicznym projektu jest dostosowanie polskiego rolnictwa do wymagań jakie niesie integracja z Unią Europejską, a zwłaszcza usprawnienie istniejącego systemu doradztwa, pomoc w tworzeniu grup producenckich i przygotowanie doradców do pomocy we wdrażaniu standardów sanitarnych i jakości-

wych dla produktów rolnych i technologii ich wytwarzania zgodnych z wymogami Unii Europejskiej.

Cel ogólny projektu będzie realizowany poprzez szereg celów szczegółowych takich jak:

- Budowanie i usprawnienie systemu doradztwa rolniczego w kierunku przygotowania do realizacji zadań, jakie pojawiają się w okresie przedakcesyjnym i w pierwszych latach członkostwa;
- Jasne sprecyzowanie zadań jednostek doradztwa rolniczego i określenie relacji pomiędzy istniejącymi podmiotami struktury krajowego systemu doradztwa rolniczego, co pozwoli poprawić efektywność działań i wykorzystania środków pomocowych UE;
- Przygotowanie kadry doradców do wdrożenia nowych wymagań określonych w standardach sanitarnych i jakościowych dla produktów rolnych;
- Wyposażenie kadry doradców w kompetencje dla inicjowania i wspierania grup producentów rolnych;
- Usprawnienie przepływu wiedzy związanej z wymogami i przepisami prawnymi obowiązującymi w rolnictwie Unii Europejskiej poprzez przygotowanie odpowiedniej infrastruktury technicznej, organizacyjnej i zasobów wiedzy w krajowym systemie doradztwa rolniczego w Polsce.

Nadzór nad projektem sprawuje Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi. SPO Projektu (Senior Projekt Officer) jest Pani Mieczysława Just – p.o. Dyrektora Departamentu Rozwoju Wsi.

Najważniejszymi partnerami w realizacji projektu i jego beneficjentami są Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich oraz Ośrodki Doradztwa Rolniczego. Partnerami wspierającymi są uczelnie rolnicze, instytuty badawcze, placówki oświaty rolniczej i inne instytucje związane z rolnictwem.

Projekt składa się z 3 komponentów:

1. Współpraca bliźniacza
2. Wyposażenie
3. Szkolenia

Komponent: Współpraca bliźniacza

Do realizacji tego komponentu powołane zostało – w drodze przetargu - konsorcjum, w skład którego weszły instytucje reprezentujące Wielką Brytanię oraz Irlandię:

- Scottish Agricultural College (SAC)
 - Department of the Environment, Food and Rural Affairs (DEFRA)
 - (Ministerstwo Ochrony Środowiska, Gospodarki Żywnościowej i Rolnictwa)
 - Northern Ireland Public Sector Enterprises Ltd (NI-CO)
 - Teagasc - The Agricultural and Food Development Authority
- (organ kompetentny ds. rolnictwa i gospodarki żywnościowej w Irlandii).

Funkcję lidera partnerzy konsorcjum powierzyli The Scottish Agricultural College. Kierownikiem projektu ze strony UE jest pan Garth Entwistle. Za koordynację współpracy bliźniaczej odpowiada Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Departament Polityki Rolnej. Kierownikiem projektu ze strony polskiej jest dyrektor KCDRRiOW - Janusz Turski.

Ogólny cel projektu bliźniaczego jest zgodny z celem całego projektu Phare „Krajowy System Doradztwa Rolniczego”, a cele szczegółowe są następujące:

- Umocnienie i przygotowanie polskiego systemu doradztwa rolniczego do wspierania integracji z UE w okresie przed i po przystąpieniu Polskie do UE.
- Doskonalenie doradztwa rolniczego celem ułatwienia:
 - korzystania z programów pomocowych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej
 - wdrażania norm sanitarnych i norm jakości UE
 - inicjowania i wspierania rozwoju grup producenckich
- Stworzenie systemu *transferu wiedzy i informacji* w ramach krajowego systemu doradztwa rolniczego.

Gwarantowane wyniki

W efekcie prac projektu bliźniaczego zostaną uzgodnione i przeprowadzone na szczeblu krajowym i regionalnym pilotowe programy doradztwa w zakresie:

- korzystania z programów pomocowych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej,
- wdrożenia norm sanitarnych i norm jakości UE,
- zakładania grup producenckich.

Zostaną opracowane wytyczne dla aktu prawnego określającego wymagany status prawny doradztwa rolniczego, jego rolę oraz zakres obowiązków na rzecz wspierania integracji z UE, uzgodnione procedury działania, rola i zakres obowiązków głównych Kinstytucji doradztwa rolniczego w zakresie wspierania integracji z UE. Powstanie program zarządzania zasobami ludzkimi dla doradztwa rolniczego, który ułatwi realizację zadań związanych z procesem integracji i usprawni działanie całego systemu doradztwa rolniczego. Powstaną mechanizmy przekazywania wiedzy przy wykorzystaniu, tam gdzie będzie to możliwe, strategii i metod Kształcenia Otwartego i Na Odległość (ODL).

Realizacja projektu bliźniaczego

Realizacja projektu została podzielona na cztery podstawowe etapy:

Część A: Zdefiniowanie i przygotowanie polskich systemów doradztwa rolniczego do wspierania integracji z UE w okresie przed i po przystąpieniu.

Część B: Doskonalenie doradztwa rolniczego celem ułatwienia:

- korzystania z programów pomocy w ramach Wspólnej Polityki Rolnej
 - wdrażania norm sanitarnych i norm jakości UE
 - inicjowania i wspierania rozwoju organizacji producenckich
- Część C: Stworzenie systemów przekazywania wiedzy i informacji w ramach krajowego systemu doradztwa rolniczego – przy wykorzystaniu, tam gdzie będzie to możliwe, zasad kształcenia otwartego i na odległość oraz skomputeryzowanego systemu zarządzania informacją.
- Część D: Planowanie po przystąpieniu do UE. Projekt zakończy się opracowaniem szczegółowych planów zarządzania doradztwem w okresie po przystąpieniu Polski do UE. Plany te będą obejmowały działalność szkoleniową oraz inwestycje kapitałowe wyszczególnione w Projekcie Bliźniaczym i finansowane z jego budżetu.

Za wykonanie zadań - komponentów przewidzianych w projekcie odpowiadają Zespoły Robocze, składające się ze specjalistów z krajów UE oraz Polski. Utworzono 6 komponentów i wybrano kierowników dla każdego z komponentów:

- KOMPONENT 1 – „Strategiczny przegląd dostępnych zasobów doradztwa”
– *Barbara Odrobińska*
- KOMPONENT 2 – „Opracowanie programu doradztwa” - *Edward Matuszak*
- KOMPONENT 3 – „Struktura doradztwa i systemy operacyjne” - *Ewa Mańkowska*
- KOMPONENT 4 – „Wdrożenie krajowego programu doradztwa” - *Henryk Skórnicki*
- KOMPONENT 5 – „System przekazywania wiedzy i informacji” - *Jacek Lupa*
- KOMPONENT 6 – „Planowanie po akcesji” - *Janusz Turski*

Każdy z kierowników powołał zespoły robocze do realizacji szczegółowych działań projektu.

W ramach KOMPONENTU 1 - zostaną wykonane następujące działania:

- Przegląd istniejących powiązań z instytucjami i projektami PHARE.
- Określenie kluczowych zadań akcesyjnych dla doradztwa rolniczego.
- Przegląd zasobów doradztwa rolniczego.
- Przegląd statusu prawnego doradztwa rolniczego.
- Wizyta studyjna w UE dla zespołu kierownictwa wyższego szczebla polskiego doradztwa rolniczego.
- Opracowana strategia działania dla polskiego doradztwa rolniczego w związku z przystąpieniem do UE.

Prace KOMPONENTU - 2 zmierzają do opracowania programu doradztwa w czterech obszarach tematycznych:

- Wspólna Polityka Rolna.
- Fundusze Strukturalne.
- Normy sanitarne i normy jakości.
- Grupy producenckie.

W wyniku prac przewidzianych w KOMPONENCIE 3 – „Struktura doradztwa i systemy operacyjne”:

- uzgodnione zostaną systemy działania, zadania i obowiązki uczestników systemu doradztwa,
- powstanie program zarządzania zmianami,
- zostaną przygotowane strategie zarządzania zasobami ludzkimi,
- powstanie program stałego doskonalenia zawodowego,
- oraz zostaną określone potrzeby szkoleniowe dla kadr kierowniczych.

Specjaliści pracujący w ramach KOMPONENTU 4 – „Wdrożenie krajowego programu doradztwa” skupią się na trzech zadaniach

- przygotowanie materiałów dla doradców,
- szkolenie instruktorów w zakresie korzystania z takich materiałów dydaktycznych,
- pomoc we wdrażaniu programów doradztwa na poziomie krajowym.

Prace podzielone są podobnie jak w Komponentie 2 na cztery obszary tematyczne:

- Wspólna Polityka Rolna,
- Fundusze Strukturalne,
- Normy sanitarne i normy jakości,
- Grupy producenckie.

KOMPONENT 5 - „System przekazywania wiedzy i informacji” przewiduje stworzenie ośrodków kształcenia otwartego i kształcenia na odległość w każdym województwie oraz utworzenie strony internetowej dla doradztwa rolniczego. Zostaną też przeszkoleni instruktorzy gotowi służyć pomocą we wdrożeniu systemu. System ten umożliwi pracownikom ośrodków doradztwa:

- szybki dostęp do informacji,
- sprawne i szybkie przekazywanie informacji,
- podnoszenie kwalifikacji dzięki wykorzystaniu technologii kształcenia otwartego i kształcenia na odległość.

Prace uczestników KOMPONENTU 6 - „Planowanie po akcesji” skupią się na:

- opracowaniu długoterminowego planu działalności doradztwa rolniczego w okresie po akcesji do UE,
- określeniu długoterminowego programu szkoleniowego,
- wykorzystaniu możliwości w zakresie przekazywania informacji.

Z dotychczasowych działań projektu najważniejsze to:

1. Opracowanie przez ekspertów UE opinii projektu ustawy o doradztwie rolniczym i przekazanie jej do Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi.
2. Zorganizowanie dwóch wyjazdów studyjnych do Szkocji i Irlandii dla kadry kierowniczej doradztwa rolniczego oraz przedstawicieli MRiRW. Uczestnicy

wyjazdów zapoznali się z systemami doradztwa w tych krajach, zebrali materiały na temat celów i zadań doradztwa, jego struktury oraz roli jaką odgrywa doradztwo w realizacji polityki rolnej tych państw i polityki rolnej Unii Europejskiej.

3. Przygotowanie TOR dla realizacji usług szkoleniowych obejmujących 80 członków kadry kierowniczej państwowych jednostek doradztwa, 800 pracowników struktur doradczych i 400 doradców z/z grup producenckich. Ponadto przygotowanie inwentaryzacji potrzeb i specyfikacji sprzętu celem utworzenia Centrów Kształcenia na Odległość na terenie każdego z 16 województw w całym kraju.
4. Zorganizowanie w dniach 20-21 listopada, w RCDRRiOW w Przysieku warsztatów nt.: „*Wsparcie dla Przygotowania Strategii Akcesyjnej dla Polskich Służb Doradztwa Rolniczego*”. Uczestnikami warsztatów byli dyrektorzy WODR i KCDRRiOW, przedstawiciele MRiRW, ARiMR, FAPA, oraz kierownicy i członkowie grup roboczych poszczególnych komponentów. Warsztaty obejmowały część wprowadzającą w postaci prezentacji ekspertów UE nt. doradztwa rolniczego i rolnictwa w Wielkiej Brytanii i Irlandii oraz prezentacje przedstawicieli MRiRW oraz ARiMR na temat roli doradztwa w realizacji zadań w ostatnim okresie przygotowań do integracji a także po akcesji. Drugi dzień warsztatów przeznaczony był na pracę w grupach roboczych i wytyczenie szczegółowych kierunków działań projektu na przyszłość.

W dniu 12 grudnia odbyło się w MRiRW w Warszawie pierwsze posiedzenie Komitetu Sterującego Projektu. Uczestniczyli w nim: Pani Mieczysława Just – Dyrektor Dept. Rozwoju Wsi MRiRW - SPO Projektu, kierownicy projektu ze strony polskiej i UE pp. Janusz Turski i Garth Entwistle, Doradca Przedakcesyjny – p. Matthew Brown wraz z asystentką p. Beatą Próchniak, liderzy projektu ze strony polskiej i UE, przedstawiciele FAPA, Sejmowej Komisji ds. Rolnictwa i Rozwoju Wsi, UKIE, Funduszu Współpracy, Delegatury Komisji Europejskiej w Polsce. Podczas spotkania PAA przedstawił projekt Raportu Kwartalnego za I kwartał realizacji projektu oraz planowane działania na następny kwartał. Kierownik projektu ze strony polskiej p. Janusz Turski przedstawił zamieszczony poniżej komentarz nt. dotychczasowego przebiegu projektu.

Komentarz Kierownika Projektu – partner twinningowy ze strony polskiej.

- *Działania I fazy Projektu cechowały się dużą intensywnością ze względu na:*
 - *realizację planowanych zadań umowy twinningowej (analiza strategicznych zasobów doradztwa / strategia wspierania akcesji dla polskiego doradztwa / wyjazdy szkoleniowe do krajów UE dla kierownictwa struktur państwowego doradztwa rolniczego / ogólnokrajowe warsztaty*

szkoleniowe z udziałem przedstawicieli UE i partnerów instytucjonalnych z Polski),

- *realizacja dodatkowych zadań związanych z opracowaniem opinii do dokumentacji dla kontraktów 2 i 3,*
- *rozpoczęcie realizacji prac Grup Roboczych wspierających przygotowanie projektów dokumentów: TOR szkoleniowy, specyfikacja sprzętu IT dla potrzeb utworzenia Centrów Kształcenia na Odległość (ODL),*
- *promocja działań Projektu w ogólnokrajowych i regionalnych mass-medium (TVP – Redakcja Rolna PR. 1; Radio – Redakcja Rolna PR. 1).*
- *Działania I fazy realizowane przez Konsorcjum SAC/TEAGASC (brytyjsko-irlandzkie) spotykają się z dużym zainteresowaniem ze strony struktur doradztwa rolniczego, zarówno będących w jednostkach WODR/ODR jak i KCDRRiOW.*
- *Działania Projektu zostały powiązane z innymi projektami realizowanymi w ramach programu Phare skierowanymi do sektora rolnego i wspierającymi proces dostosowania do integracji z UE.*
- *Działania Projektu sprzyjają integracji środowisk pracowników doradztwa rolniczego, tworzą dobry klimat do współpracy z innymi instytucjami jak min: ARMR, ARR, FAPA.*
- *Działania II fazy Projektu (II kwartał) będą obejmowały prace VI. Grup Roboczych, w takich obszarach jak:*
 - *Systemy wspierające WPR,*
 - *Fundusze strukturalne,*
 - *Normy sanitarne i jakościowe,*
 - *Grupy producenckie,*
 - *Struktury organizacyjne/operacyjne doradztwa,*
 - *Zarządzanie zasobami ludzkimi*

Ponadto w II fazie projektu przewiduje się realizację następujących zadań: zorganizowanie 10 dniowych stażów dla członków Grup Roboczych w krajach UE; szczegółowe zidentyfikowanie potrzeb szkoleniowych; opracowanie propozycji systemu transferu wiedzy i informacji rolniczej dla doradztwa.

Komponent: Wyposażenie

Celem tego komponentu jest utworzenie i wyposażenie sprzętowe Sieci Centrów Doradztwa Otwartego – Distance Advisory Study Network DASN. Z uwagi na to, że metody kształcenia na odległość bazują na osiągnięciach technologii informacyjnej (ICT), konieczne jest sfinansowanie ze środków projektu następujących inwestycji:

- zakupu urządzeń takich jak serwer, komputery, drukarki, wideoprojektory, modemy, etc.,

- instalacja połączeń z Internetem na okres trwania projektu, założenie lub rozbudowa istniejących sieci komputerowych, linii ISDN,
- zakup mebli dla pracowni komputerowych, w których będzie zainstalowany sprzęt.

Projekt przewiduje zakup wyposażenia dla Sieci Centrów Doradztwa Otwartego, w którego skład wejdą: Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich wraz z jego oddziałami i regionalnymi centrami (9 jednostek) oraz 8 Ośrodków Doradztwa Rolniczego.

Obecnie przygotowana została dokumentacja przetargowa i w najbliższym czasie odbędzie się przetarg na realizację tego komponentu.

Komponent: Szkolenia

Trzeci komponent przewidziany w projekcie obejmuje przeprowadzenie szkoleń dla kadry doradców, których celem jest bardzo dobre przygotowanie doradców do:

- udzielenia pomocy rolnikom i mieszkańcom wsi w korzystaniu z pomocy finansowej w ramach WPR i funduszy strukturalnych,
- wspomagania procesu tworzenia grup producentów rolnych,
- wspierania rolników we wdrażaniu nowych wymagań jakościowych dla produktów rolnych i technologii wytwarzania zgodnie z wymaganiami Unii Europejskiej.

Szkolenie dla kadry zarządzającej

Celem szkoleń jest podwyższenie kwalifikacji zawodowych kadry zarządzającej instytucjami doradczymi. Uczestnikami szkoleń będą dyrektorzy i kierownicy jednostek doradztwa rolniczego na poziomie wojewódzkim i powiatowym.

Zajęcia szkoleniowe będą miały charakter wykładów i warsztatów w niewielkich grupach. Tematyka zajęć obejmie teorię i praktykę zarządzania instytucją doradczą, zarządzanie zasobami ludzkimi, poznanie wybranych zagadnień dotyczących rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich UE rolę i funkcjonowanie instytucji doradczych w krajach UE.

Szkolenie dla doradców

Ogólnym założeniem tego cyklu szkoleń jest podwyższenie kwalifikacji zawodowych dużej grupy doradców z WODR, RCDRRiOW i KCDRRiOW.

Szkolenia będą dotyczyły praktycznych aspektów realizacji WPR, możliwości korzystania przez społeczności obszarów wiejskich z funduszy strukturalnych, norm sanitarnych i standardów jakości dla produktów rolnych, tworzenia grup producenckich. Doradcy poznają nowoczesne metody kształcenia osób dorosłych (w tym wykorzystanie nowych technik informacyjnych w kształceniu zawo-

dowym) i będą uczestniczyli w warsztatach komunikacji interpersonalnej. Użytkują też wiadomości o funkcjonowaniu rolników i organizacji rolniczych w UE.

Szkolenie internetowe dla grupy doradców-trenerów

Celem szkolenia przeprowadzonego metodą internetową jest przygotowanie zespołu doradców-trenerów wyspecjalizowanych w zakresie doskonalenia zawodowego doradców i rolników w dziedzinie wdrażania standardów sanitarno-jakościowych oraz promowania idei i animowania grup producentów rolnych, w kontekście Wspólnej polityki Rolnej, i możliwości korzystania z funduszy strukturalnych. Szkolenia zostaną przeprowadzone przy użyciu metod „distance education” jak i „open and distance learning” na bazie tworzonych w ramach komponentu „Wyposażenie” Sieci Centrów Doradztwa Otwartego.

Szkolenie internetowe zostanie przeprowadzone w oparciu o infrastrukturę techniczną i bazę materialną Sieci Centrów Doradztwa Otwartego.

Szkolenie będzie się składać z dwóch bloków tematycznych: „Wdrażanie standardów sanitarno-jakościowych” oraz „Promowanie idei i animowanie grup producentów rolnych”.

Uczestnicy szkoleń metodą „kształcenia na odległość” zostaną wyłonieni grupy doradców WODR i KCDRRiOW uczestniczących we wcześniej omówionych szkoleniach projektu Phare 2001 „Krajowy System Doradztwa Rolniczego”.

Realizacja szkoleń przewidziana jest w okresie od drugiej połowy roku 2003 do jesieni 2004.

Planowa realizacja projektu Phare 2001 „Krajowy System Doradztwa Rolniczego” pozwoli na przygotowanie polskiego systemu doradztwa rolniczego do zadań, jakie niesie integracja z Unią Europejską. Przyczyni się też do poprawy skuteczność działania jednostek doradztwa oraz umożliwi lepsze wykorzystanie szansy, jaką będzie dla polskiego rolnictwa możliwość korzystania ze środków finansowych dostępnych w ramach Wspólnej Polityki Rolnej i Funduszy Strukturalnych.